Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de minister

Generale Thesaurie
Directie Financiële Markten

Persoonsgegevens

nota

Verbeteren toegang betalingsverkeer zakelijke klanten

Datum
28 juni 2024

Notanummer
2024-0000360227

Bijlagen
1. Brief aan TK
2. Bijlage bij brief aan TK

Aanleiding

In de brief van 23 april jl. over de toezeggingen stand van zaken aanpak witwassen heeft u de toezegging gedaan om de Tweede Kamer rond de zomer te informeren over de verschillende opties die worden voorbereid om de toegang tot betalingsverkeer voor zakelijke kanten te borgen, en de bijbehorende voor- en nadelen, ten behoeve van de politieke besluitvorming. Met deze brief doet u die toezegging af.

Beslispunten

1. Bent u akkoord met de brief? Zo ja, kunt u bijlage 1 ondertekenen?
2. Graag uw akkoord voor het openbaar maken van bijgevoegde nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- De laatste jaren hebben wij signalen ontvangen van zakelijke klanten(groepen) die lastig toegang tot het betalingsverkeer hebben. Specifiek gaat het dan om de toegang tot of het behouden van een zakelijke betaalrekening.
- Banken mogen zelf bepalen welke klantengroepen zij aannemen en kunnen dus klanten weigeren. Ook kan wet- en regelgeving, waaronder de Wwft, fraudewetgeving en de Sanctiewet, in de weg staan van het verkrijgen of beëindigen van een betaalrekening.
- In de brief wordt ingegaan op:
  - De aanleiding van de brief en de problematiek van toegang voor bepaalde zakelijke klanten tot een betaalrekening;
  - Het juridische kader waarbinnen banken op dit moment opereren;
  - De mogelijkheden die u ziet om de toegang tot de zakelijke betaalrekening te verbeteren.
  - Daarnaast wordt een aantal zaken uit de verschillende paragrafen verder uitgelicht in een bijlage die bij de brief wordt gevoegd (zie bijlage 2).
- De opvolging en inzet over nieuwe mogelijkheden laat u aan uw opvolger.

Toelichting

Aanleiding en achtergrond problematiek

- Zakelijke klanten ervaren bij een betaalrekening soms lange doorlooptijden, onduidelijke communicatie en veel vragen vanuit de bank.
- Veelal wordt de Wwft genoemd als reden voor de beperkte toegang. Onderzoek van DNB ("Van herstel naar Balans") laat zien dat bij de grootbanken in 2021 18% van de potentiële zakelijke klanten geweigerd zijn op basis van de Wwft. De andere, ongeveer, 82% van de weigeringen heeft een andere oorzaak, zoals het reputatierisico van een bank, commerciële redenen en milieugerelateerde factoren.
- U herhaalt uw oproep dat banken de Wwft correct – risicogebaseerd – dienen toe te passen. U verwijst verder naar het kader van de Wwft en de acties die ondernomen moeten worden in bijlage 2. U noemt ook dat u hierover in gesprek bent met DNB en NVB. U noemt tenslotte dat Wwft-verbeteringen niet voor alle klantengroepen het probleem oplost, gezien de 82%, en dat een vangnet wenselijk is.

Juridisch kader

- Het juridisch kader wordt verder uitgewerkt in de bijlage bij de Kamerbrief (bijlage 2). De essentie is dat banken contractsvrijheid hebben en zelf hun klantenbestand bepalen. Dit is een fundamenteel en zwaarwegend recht, maar kent enkele uitzonderingen. Zo hebben particulieren het recht op een basisbetaalrekening, zoals vastgelegd in de Wft, op basis van Europese regelgeving.
- Ook kan op banken onder omstandigheden, op basis van jurisprudentie, de verplichting rusten om aan zakelijke klanten een betaalrekening aan te (blijven) bieden (bancaire zorgplicht). De rechter maakt daarbij per geval een belangenafweging. Een klant moet dan telkens de gang naar de rechter maken.
- In de bijlage wordt genoemd dat het arrest een stap is in de goede richting, maar nog geen duidelijk antwoord biedt onder welke omstandigheden op een bank in ieder geval de verplichting rust om een zakelijke betaalrekening aan te bieden. Dit is dus geen duurzame oplossing.
- Ook wordt in de bijlage ingegaan op ervaringen in andere landen. De problemen tot het betalingsverkeer spelen in meerdere landen. In die landen worden vaak sectorspecifieke benaderingen gehanteerd, zoals dialoog met die sector en banken.
- In België is door initiatiefwetgeving een zakelijke basisbetaalrekening geïntroduceerd. Aanvragen hiervoor kunnen sinds februari 2023 worden gedaan.

Opties tot versterking

- In de brief schetst u twee sporen die de positie van zakelijke klanten tot het betalingsverkeer kunnen versterken: wetgeving en overige beleidsmaatregelen. Bij beide noemt u verschillende opties en de voor- en nadelen hiervan.
- Bij wetgeving zijn er twee mogelijkheden:
  - Net als in België is een zakelijke basisbetaalrekening een mogelijkheid. U schrijft dat dit een doelmatige oplossing is, omdat wetgeving wordt geïntroduceerd daar waar de markt het niet zelf oplost. Wel kent deze

optie nog een groot aantal uitzoekpunten en tast deze beperkt de contractsvrijheid van banken aan.
    - Een acceptatieplicht. Elke bank wordt dan verplicht alle zakelijke klanten aan te nemen, behoudens enkele uitzonderingen die in de wet worden geformuleerd. De maatregel gaat daarmee verder dan het oplossen van het probleem en zou diep ingrijpen in de contractsvrijheid van banken.
    - U schetst verder dat de Wwft, maar ook de sanctiewet en fraudewetgeving, van toepassing blijft. De vraag is dan ook in hoeverre dit het probleem volledig oplost. Verbetering van de risicogebaseerde aanpak is nog steeds noodzakelijk.
- Bij overige beleidsmaatregelen zijn de volgende mogelijkheden:
    - De NVB heeft reeds aangegeven dat klantcommunicatie verbeterd kan worden en gaat hier mee aan de slag. U schetst ook dat klanten erbij gebaat zijn wanneer zij voorafgaand aan een betaalrekeningaanvraag de inschatting kunnen maken of zij bij een bank terecht kunnen. U geeft aan hierover in gesprek te gaan met de NVB. Een aantal banken, waaronder Triodos, heeft een publiek acceptatiebeleid.
    - Het blijven inzetten op verdere verbetering van de toepassing van de Wwft. Ook hierover bent u reeds in gesprek met DNB en de NVB.
    - Inzetten een convenant tussen partijen (gedurende een eventueel wetgevingstraject). U geeft aan de betrokken partijen te vragen hierover in overleg te treden en dit ook in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) te willen agenderen.
    - Inzetten op EU-regelgeving. Net als de basisbetaalrekening voor particulieren, die een grondslag kent in een EU-richtlijn, kan er ook op Unie-niveau een kader komen waaronder zakelijke klanten door banken geaccepteerd dienen te worden.

Communicatie
Geen aanvullende communicatie. Tijdens uw werkbezoek op 27 mei 2024 bent u gesprek gegaan met verschillende sectoren over de moeilijkheden die zij ervaren m.b.t. toegang betalingsverkeer.

Politiek/bestuurlijke context
U heeft toegezegd om de Tweede Kamer rond de zomer te informeren over de opties om de toegang tot het betalingsverkeer voor zakelijke klanten te verbeteren, met de bijbehorende voor- en nadelen

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.